

شرح جامع

نظریه‌های جامعه‌شناسی

«علوم اجتماعی»

مولف: یاسر فروغی

پیشگفتار مؤلف

زمانی که تصمیم به تالیف کتاب شرح جامع بر نظریه‌های جامعه‌شناسی گرفتم، تمام سعی‌ام بر آن بود تا اثری منسجم و کارآمد برای نظریه جامعه‌شناسی پدید آورم. در این راستا به بررسی منابع کنکور و نیز سوالات سالهای اخیر کنکور پرداختم تا بتوانم کتابی با حداکثر کیفیت و کارآمدی برای کنکور سراسری تألیف کنم. همچنین از جمعی از دوستانم که جز رتبه‌های برتر کنکور هستند نیز در گزینش منابع مدد جستیم تا با نظرات آنها درباره اینکه از چه منابع و کتبی برای موفقیت در کنکور استفاده کرده‌اند شناخت بیشتری بدست آورم. لذا سعی کردم تقریباً از تمام منابعی که در این سالها منبع کنکور بوده‌اند بهره‌گیرم و اهم مطالب آنها را در یک کتاب جمع‌آوری کنم. در تألیف این کتاب من با یک روش وبری پیش‌رفتیم و تاکیدم بر فهم و درک نظریه جامعه‌شناسی بوده است. در واقع مؤلف در این کتاب یک رویکرد تفهیمی دارد و سعی شده تا به فهم و درک خواننده از نظریه توجه کند. همانطور که وبر می‌گوید: «جامعه‌شناسی علم تفهم کنش اجتماعی است. تفهم مستلزم درک معنایی است که فاعل کنش برای رفتار خویش می‌پذیرد.» در نظریه جامعه‌شناسی نیز باید به تفهم معنای ذهن جامعه‌شناسی پرداخت تا به شناخت درست و دقیق رسید. بنابراین من سعی کردم تا آنجا که امکانش بود از categorize یا طبقه‌بندی و تقسیم‌بندی کردن عبارات پرهیز کنم تا روح و روانی مطلب حفظ شود و ذهن خواننده شرطی نشده و از تفهم حقیقی به دو افتد. باید توجه داشت که نظریه جامعه‌شناسی یک فرمول نهایی و بسته ریاضی نیست که دقیقاً همان را حفظ کرد و به کار برد بلکه مستلزم درک و فهم معنای آن و کاربرد متناسب آن در موقعیت مناسب است. همانطور که نظریه جامعه‌شناسی آغاز مشخصی ندارد پایان مشخصی نیز برای آن متصور نیست. نظریه جامعه‌شناسی خصلتی سیال و پویا دارد که در گستره زمان می‌خزد. این کتاب منبعی غنی برای نظریه جامعه‌شناسی است و حتی در کنار منابع اصلی کنکوری قرار می‌گیرد، زیرا حاوی اهم مطالب جمیع مطالب منابع است. من ادعایی در اینکه کتاب صد در صد سوالات کنکور را پوشش می‌دهد ندارم زیرا چنین ادعایی برای هیچ کتاب آموزشی در سطح کارشناسی ارشد ممکن نیست. اما براینم که این کتاب درصد بسیار بالایی از سوالات کنکور را پوشش می‌دهد به طوری که اطمینان و اعتماد کافی استفاده از آن را به خواننده خواهد داد و از این جهت هیچ نگرانی برای خوانندگان وجود ندارد. ضرورت چنین کتابی با توجه به اینکه نظریه جامعه‌شناسی از سرفصلهای مهم گرایشهای مختلف علوم اجتماعی است و نیز حجم مطالب زیاد نظریه‌های جامعه‌شناسی به طوری که خواننده را در جمع‌بندی مطالب خصوصاً روزهای پایانی کنکور دچار مشکل می‌کند، بیش از پیش احساس می‌شد. این کتاب به طور کلی به دو بخش که بخش اول آن کلیاتی از نظریه جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسان آورده شده و در بخش دوم نظریه‌های عمده جامعه‌شناسی در دوران معاصر آمده است. این کتاب سعی شده است که با توجه به آخرین تغییرات کنکوری تالیف شود. مؤلف معتقد است این کتاب نسخه‌ای بی‌نظیر در این زمینه است و راهگشای مناسبی برای فایق آمد بردرس نظریه جامعه‌شناسی است. باید یادآور شوم که این کتاب مانند هر کتاب دیگری عاری از عیب و نقص نیست لذا نقدهای خوانندگان عزیز را با کمال میل پذیراام. در پایان برای خوانندگان عزیز رسیدن به قله‌های کمال و معرفت را امیدوارم و در درگاه پروردگار رسیدن به موفقیت‌های علمی و معنوی و سربلندی و معرفت را برای ایشان آرزومندم.

با سپاس

یاسر فروغی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۳.....	پیشگفتار ناشر.....
۴.....	پیشگفتار ناشر.....

فصل اول: نظریه

۱۳.....	تعاریف مختلفی از نظریه
۱۴.....	خصوصیات نظریه
۱۴.....	کارکردهای نظریه
۱۴.....	بخشهای تئوری یا نظریه
۱۶.....	فرانظریه
۱۷.....	یک انگاره (PARADAIM):
۱۹.....	سطحهای واقعیت اجتماعی
۲۰.....	خلاصه فصل اول

فصل دوم: مونتسکیو، مانهایم

۲۷.....	جمله مشهور مونتسکیو
۲۷.....	روح کلی
۳۰.....	خلاصه فصل

فصل سوم: اگوست کنت

۳۵.....	مراحل سه گانه اندیشه کنت
۳۶.....	ایستایی و پویایی
۳۷.....	پویایی
۳۷.....	طبیعت بشری و نظم اجتماعی
۳۹.....	جامعه صنعتی
۴۰.....	روش علم
۴۲.....	قانون تکامل
۴۳.....	سلسله مراتب علوم

۴۴.....	خصیصه علم.....
۴۵.....	خلاصه فصل.....

فصل چهارم: اسپنسر

۵۳.....	تکامل و دگرگونی.....
۵۴.....	طبقه بندی و تقسیم بندی جوامع.....
۵۵.....	کارکرگرایایی.....
۵۵.....	فردگرایی.....
۵۶.....	تقسیم کار (تفاوت پذیری: (DIFFERENTIATION).....
۵۷.....	خلاصه فصل.....

فصل پنجم: جورج زیمیل

۶۳.....	جامعه شناسی صوری.....
۶۴.....	سنخ (نوع) های اجتماعی (SOCIAL TYPE).....
۶۴.....	فقیر.....
۶۵.....	دیالکتیک.....
۶۶.....	اهمیت اعداد.....
۶۷.....	ساختارهای اجتماعی.....
۶۸.....	فلسفه پول.....
۶۹.....	مُد.....
۶۹.....	زندگی بیشتر و بیشتر از زندگی.....
۶۹.....	آگاهی های فردی.....
۷۱.....	خلاصه فصل.....

فصل ششم: کارل مارکس

۷۹.....	انسان و تکامل جامعه.....
۸۰.....	نظریه طبقاتی.....
۸۰.....	از خود (با خود) بیگانگی (ALIENATION).....
۸۱.....	پویایی و دگرگونی اجتماعی.....
۸۲.....	استعداد نهانی انسانها.....
۸۳.....	سرمایه داری.....
۸۳.....	کمونیسم.....
۸۳.....	کار، فعالیت.....
۸۴.....	بت انگاری کالاها (FETISHISM OF COMMODITION).....
۸۴.....	شیء انگاری (REIFICATION).....

۸۵.....	تقسیم کار.....
۸۵.....	ایدئولوژی.....
۸۵.....	ارزش.....
۸۶.....	روابط تولید، نیروهای تولید، شیوه‌های تولید.....
۸۷.....	سرمایه.....
۸۹.....	فلسفه مارکسیستی.....
۹۱.....	جامعه‌شناسی مارکسیستی.....
۹۲.....	جامعه‌شناسی و اقتصاد.....
۹۴.....	خلاصه فصل.....

فصل هفتم: پارتو

۱۰۳.....	انواع کنش‌های بشری.....
۱۰۳.....	کنش غیر منطقی.....
۱۰۶.....	بازمانده‌ها و مشتقات.....
۱۰۸.....	مشتقات.....
۱۱۰.....	همنهاد جامعه شناختی.....
۱۱۱.....	برگزیدگان (نخبگان).....
۱۱۳.....	علم و سیاست.....

فصل هشتم: امیل دورکیم

۱۲۲.....	تقسیم کار اجتماعی.....
۱۲۴.....	خودکشی.....
۱۲۸.....	صور بنیادی حیات دینی.....
۱۳۲.....	قواعد روش جامعه شناختی.....
۱۳۴.....	سوسیالیسم.....
۱۳۶.....	برخی دیگر از نکات تکمیلی درباره اندیشه دورکیم.....
۱۴۱.....	خلاصه فصل.....

فصل نهم: ماکس وبر

۱۵۱.....	انواع کنش.....
۱۵۴.....	تاریخ و جامعه‌شناسی.....
۱۵۵.....	علیت و احتمال.....
۱۵۶.....	نمونه ایده‌آل یا نمونه آرمانی یا نوع عالی (IDEAL TYPE).....
۱۶۳.....	اقتصاد و جامعه.....
۱۶۵.....	انواع سلطه یا انواع اقتدار (AUTHORITY).....

۱۶۸.....	طبقه، منزلت و قدرت (حزب)
۱۷۱.....	علم طبیعی، علم اجتماعی، ربط ارزشی
۱۷۲.....	کنش اجتماعی
۱۷۲.....	انواع عقلانیت
۱۷۵.....	خلاصه فصل

فصل دهم: کارکردگرایی ساختاری، نو کارکردگرایی و نظریه کشمکش (تقابل)

۱۸۷.....	نظریه قشربندی کارکردی و انتقادهای بر آن
۱۸۹.....	کارکردگرایی ساختاری تالکت پارسونز
۲۰۰.....	الگوی کارکردگرایی ساختاری رابرت مرتون
۲۰۶.....	نوکارکردگرایی
۲۰۸.....	نظریه کشمکش (تقابل) به عنوان جانشین
۲۰۹.....	رالف دارندروف
۲۱۴.....	رندل کالینز
۲۱۷.....	خلاصه فصل

فصل یازدهم: انواع نظریه‌های جامعه شناختی نئومارکسیستی

۲۳۱.....	جبرگرایی اقتصادی
۲۳۱.....	مارکسیسم هگلی
۲۳۳.....	آنتونیو گرامشی
۲۳۳.....	نظریه انتقادی یا مکتب فرانکفورت
۲۴۵.....	مارکسیسم ساختاری
۲۴۸.....	جامعه شناسی اقتصادی نئومارکسیستی
۲۵۰.....	مارکسیسم تاریخگرا
۲۵۳.....	نظریه بازی مارکسیستی
۲۵۴.....	خلاصه فصل

فصل دوازدهم: نظریه کنش متقابل نمادین

۲۶۵.....	ریشه‌های عمده تاریخی
۲۶۷.....	اندیشه مید - ذهن، خود و جامعه
۲۷۲.....	اصول بنیادی نظریه معاصر کنش متقابل نمادی
۲۷۴.....	چارلز هورتون کولی
۲۷۷.....	موریس روزنبرگ
۲۷۸.....	اروین گافمن

هربرت بلومر	۲۷۹
یک نظریه کنش متقابل کارآمدتر	۲۸۳
خلاصه فصل	۲۸۴

فصل سیزدهم: جامعه‌شناسی پدیده‌شناسی و روش‌شناسی مردم‌نگارانه

هماندی‌ها و تفاوت‌ها	۲۹۵
جامعه‌شناسی پدیده‌شناسی	۲۹۶
افکار ادموند هوسرل	۲۹۶
نظریه‌های آلفرد شوتس	۲۹۸
شوتس و وبر	۳۰۴
ساخت اجتماعی واقعیت	۳۰۶
روش‌شناسی مردم‌نگارانه	۳۰۸
خلاصه فصل	۳۱۳

فصل چهاردهم: نظریه تبادل و جامعه‌شناسی رفتاری

اسکینر و رفتارگرایی	۳۲۳
جامعه‌شناسی رفتاری	۳۲۴
نظریه تبادل	۳۲۵
نظریه تبادل تلفیقی پیتر بلاو	۳۳۲
تلفیق نظریه تبادل با نظریه کنش متقابل نمادین	۳۳۴
خلاصه فصل	۳۳۵

فصل پانزدهم: نظریه فمینیستی معاصر

پرسش‌های نظری بنیادی	۳۴۵
انواع نظریه‌های فمینیستی در دوران معاصر	۳۴۶
نظریه‌های تفاوت جنسی	۳۴۷
نظریه‌های نابرابری جنسی	۳۴۸
نظریه‌های سمتگری جنسی	۳۵۰
نظریه جامعه‌شناختی فمینیستی	۳۵۳
پیوندهای انگاره‌های جامعه‌شناختی	۳۵۷
خلاصه فصل	۳۵۹

فصل شانزدهم: تحولات اخیر در نظریه جامعه‌شناسی

نظریه کنش	۳۶۵
نظریه نظام‌ها	۳۶۶

.....	ساختارگرایی	۳۶۸
.....	ما بعد ساختارگرایی - اندیشه‌های میشل فوکو	۳۷۴
.....	نظریه ساختاری	۳۷۹
.....	نظریه شبکه	۳۸۱
.....	جامعه‌شناسی وجودی	۳۸۱
.....	پیوند سطوح خرد و کلان: پیدایش یک مسأله اصلی اساسی نظری	۳۸۳
.....	نظریه انتخاب اجتماعی	۳۸۷
.....	نظریه بر چسب زنی	۳۸۷
.....	تلفیق عاملیت و ساختار	۳۸۹
.....	نمونه‌های عمده تلفیق عاملیت و ساختار	۳۸۹
.....	خلاصه فصل	۴۰۱

فصل هفدهم: نظریه‌های معاصر درباره نوگرایی و مابعد نوگرایی

.....	گردونه خرد کننده نوگرایی	۴۱۱
.....	عقلانیت شدید، مک دو نالیزه شدن و آمریکایی شدن	۴۱۴
.....	طرح ناتمام نوگرایی	۴۱۶
.....	مابعد نوگرایی	۴۱۷
.....	نظریه اجتماعی میانه روانه مابعد نوین: فردریک جیمسون	۴۱۹
.....	نظریه اجتماعی افراطی مابعد نوین: ژان بودریلار	۴۲۰
.....	خلاصه فصل	۴۲۲
.....	منابع و مأخذ	۴۲۵